

V I Lenin

Studentrörelsen och det nuvarande politiska läget

En studentstrejk har utlysts vid Petersburgs universitet. En hel rad andra högre läroanstalter har anslutit sig till den. Rörelsen har redan spritt sig till Moskva och Charkov. Att döma av alla uppgifter, som finns i utländska och ryska tidningar liksom i privatbrev från Ryssland, så står vi inför en ganska bred *akademisk* rörelse.¹

Tillbaka till gamla tider! Tillbaka till det förrevolutionära Ryssland – det är vad dessa händelser framför allt vittnar om. Liksom tidigare sätter en reaktionär regering tumskruvar på universiteten. Den i självhärskardömet Ryssland eviga kampen mot studentorganisationerna har antagit formen av en kampanj genomförd av den ärkereaktionäre ministern Schwartz – som agerar i full endräkt med ”premiärminister” Stolypin – mot den autonomi, som studenterna lovades på hösten 1905 (vad allt blev inte Rysslands medborgare ”lovade” då av självhärskardömet under den revolutionära arbetarklassens anstormning!), mot den autonomi som studenterna åtnjöt så länge självhärskardömet ”inte hade tid med studenterna” och som självhärskardömet inte kunde annat än börja frånta dem för att förbli självhärskardöme.

Liksom tidigare klagar och jämrar sig den liberala pressen – denna gång tillsammans med några oktiabrister² – klagar och kvider herrar professorer och bönfaller regeringen att inte slå in på reaktionens väg, att utnyttja det utomordentliga tillfället att ”med reformer säkra lugn och ordning” i ”det av konvulsioner utmattade landet”, bönfaller studenterna att inte tillgripa olagliga aktionsformer, som bara kan spela reaktionen i händerna osv, osv, osv. Vilka gamla antikverade, utslitna tongångar allt detta är och så levande de inför våra ögon återuppväcker det som förekom för ett tjugotal år sedan, i slutet av 1880-talet! Likheten mellan då och nu blir särskilt slående, om man tar dagens situation för sig, utan samband med de tre revolutionsår vi genomlevt. Ty endast en smula annorlunda uttrycker duman (vid första ögonkastet) ett styrkeförhållande som är fullständigt detsamma som det förrevolutionära: ett herravälde utövat av den barbariske godsägaren som föredrar förbindelser vid hovet och inflytande genom sin broder ämbetsmannen framför vilken sons helst representation; ett stöd till denne ämbetsman från köpmännen (oktiabristerna), som inte vågar skiljas från sina fäder och välgörare; en ”opposition” från borgerliga intellektuella, som mest av allt bekymrar sig om att bevisa sin lojalitet och som kallar förmaningar till de makthavande för liberalismens politiska verksamhet. Arbetardeputeraderna i duman erinrar alltför, alltför svagt om vilken roll proletariatet nyligen spelade med sin öppna masskamp.

Man frågar sig om vi under sådana förhållanden kan fästa vikt vid gamla former för studenternas primitivt akademiska kamp. Om liberalerna sjunkit så djupt som till 80-tals-”politiken” (det är bara på narri naturligtvis som man här kan tala om politik), innebär det då inte att socialdemokratin förringar sina uppgifter, om den finner det nödvändigt att på ett eller annat sätt stödja den akademiska kampen?

Denna fråga ställs tydligen här och var bland socialdemokratiska studenter. I varje fall har vår tidning fått ett brev från en grupp socialdemokratiska studenter, där det bl a sägs:

”Den 13 september beslöt ett studentmöte vid Petersburgs universitet att uppmana studenterna till en riksomfattande studentstrejk och motiverade sin appell med Schwartz’ aggressiva taktik;

¹ Syftar på den massomfattande studentrörelse som började på hösten 1908 i Petersburg. Denna studentrörelse hängde samman med den reaktionära politik som fördes av folkupplysningsministern A. Schwartz, som hade förklarat krig mot resterna av universitetens autonomi och sökte avskaffa alla friheter för studenterna som fanns kvar sedan 1905.

² *Oktiabrister* (av ryskans *oktiabr*=oktober), medlemmar i 17-oktoberförbundet, ett reaktionärt parti som bildades 1905. Partiet företrädde storbourgeoisin och godsägare, som gått över till kapitalistisk drift.

plattformen för strejken är akademisk, mötet välkomnar t o m 'de första steg' som professorernas råd i Moskva och Petersburg tagit i kampen för autonomi. Vi ställer oss tveksamma till den akademiska plattform, som mötet i Petersburg lade fram, och anser den vara otillåtlig under rådande förhållanden och ur stånd att ena studenterna till en aktiv, brett upplagd kamp. Vi kan inte tänka oss en studentaktion annat än samordnad med en allmän politisk aktion, under inga omständigheter separat. De element är inte förhanden, som skulle kunna ena studenterna. Med hänsyn härtill uttalar vi oss emot den akademiska aktionen."

Det misstag brevskrivarna begår har mycket större politisk betydelse än det kan förefalla vid första ögonkastet, ty deras resonemang berör i grund och botten ett ämne som är ojämförligt mycket vidare och viktigare än frågan om deltagande i den aktuella strejken.

"Vi kan inte tänka oss en studentaktion annat än samordnad med en allmän politisk aktion. Med hänsyn härtill uttalar vi oss emot den akademiska aktionen."

Ett sådant resonemang är i grunden felaktigt. En revolutionär paroll – man måste sträva efter en samordnad politisk aktion mellan studenterna och proletariatet osv – förvandlas här från levande vägledning för alltmer omfattande, allsidig och stridbar agitation till en död dogm, som mekaniskt tillämpas på olika etapper av olika former av rörelsen. Det räcker inte att bara proklamera samordnad politisk aktion och att upprepa "sista skriket" från revolutionslektionerna. Man måste *kunna* agitera för politisk aktion och för denna agitation *utnyttja* alla möjligheter, alla omständigheter och först och främst alla slags masskonflikter mellan olika progressiva element och självhärskardömet. Det är naturligtvis inte fråga om att vi i förväg skall dela in varje studentrörelse i obligatoriska "stadier" och ovillkorligen ge akt på att varje stadium blir ordentligt genomgången av rädsla för övergångar "i otid" till politiken osv. En sådan åsikt skulle vara pedanteri av det skadligaste slag och bara leda till opportunistisk politik. Men lika skadligt är det motsatta misstaget, då man inte vill räkna med det läge, som faktiskt skapats, och med betingelserna för den aktuella massrörelsen, därför att man felaktigt ser en paroll som oföränderlig: en sådan tillämpning av en paroll urartar oundvikligen i revolutionärt frasmakeri.

Det kan inträffa förhållanden, då en akademisk rörelse sänker nivån på den politiska rörelsen eller splittrar den eller drar sig bort från den – och i så fall skulle naturligtvis de socialdemokratiska studentgrupperna vara förpliktade att koncentrera sin agitation mot en sådan rörelse. Var och en kan emellertid se, att de objektiva politiska förhållandena för närvarande är annorlunda: den akademiska rörelsen uttrycker *början* till en rörelse bland den nya "generationen" av studerande ungdom, som mer eller mindre redan blivit van vid en snäv autonomi; dessutom börjar denna rörelse, då det för närvarande inte förekommer några andra former för masskamp, då det råder tillfälligt lugn och de breda massorna alltjämt tiggande, koncentrerat och långsamt fortsätter att *smälta* erfarenheterna från tre års revolution.

Under sådana förhållanden skulle socialdemokratin begå ett stort misstag, om den uttalade sig "mot den akademiska aktionen". Nej, de grupper av studenter, som tillhör vårt parti, måste inrikta alla sina krafter på att stödja, utnyttja och utvidga den aktuella rörelsen. Liksom varje annat stöd från socialdemokratin åt primitiva former av rörelse bör också i detta fall stödet mest och huvudsakligen bestå i ideologisk och organisatorisk påverkan på bredare skikt, vilka blivit upprörda av konflikten och vilka som regel i denna form av konflikt upplever sin första politiska konflikt. Ty den studerande ungdom, som börjat på universiteten de två senaste åren, har nästan helt och hållet levt ett liv fjärran från politiken och fostrats i en anda av snäv akademisk autonomi, fostrats inte bara av etablissemangets professorer och regeringspressen utan också av de liberala professorerna och hela kadetpartiet³. För denna ungdom utgör en omfattande strejk början på en politisk konflikt, oavsett om de som kämpar är medvetna om

³ *Kadeter*, rysk förkortning av konstitutionella demokrater, liberalt monarkistiskt parti i Tsarryssland.

detta eller ej (om denna ungdom förmår åstadkomma en omfattande strejk! Vi måste göra allt för att hjälpa den med detta, men som socialister är det naturligtvis inte vår sak att gå i borgen för den ena eller andra borgerliga rörelsens framgång). Vår uppgift är att för massan av "akademiska" protesterande klargöra den objektiva betydelsen av denna konflikt, försöka göra den medvetet politisk, tudubbla de socialdemokratiska studentgruppernas agitation och ge *hela* deras verksamhet en sådan *inriktning*, att människor tillgodogör sig revolutionära slutsatser av de tre årens historia och inser att en ny revolutionär kamp är oundviklig och att våra gamla – och alltså helt aktuella – paroller om att störta självhärskardömet och inkalla en konstituerande församling åter blir föremål för diskussion och en prövostens för politisk samling av demokratins friska generationer.

Sådant arbete har socialdemokratiska studenter inte rätt att under några som helst omständigheter ta avstånd från. Och hur svårt detta arbete än kan vara för ögonblicket, vilka misslyckanden som än drabbar den ene eller den andre agitatorn vid olika universitet, nationer, möten osv, så säger vi: knacka och eder skall varda upplåtet! Politiskt agitationsarbete bedrivs aldrig förgäves. Hur framgångsrikt det blir mäts inte bara i om vi genast och med en gång lyckas vinna majoritet eller samtycke till en samordnad politisk aktion. Det är möjligt att vi inte kommer att uppnå detta med en gång: vi är ju ett organiserat proletärt parti därför att vi inte skall låta oss nedslås av tillfälliga misslyckanden utan envist, orubbligt och tålmodigt utföra *vårt arbete* även under de svåraste förhållanden.

Uppropet från S:t Petersburgs förenade studentråd, som vi publicerar nedan, visar att t o m de mest aktiva elementen bland studenterna envist håller fast vid den rena akademismen och ännu sjunger kadeternas och oktiabristernas visa. Och detta samtidigt som kadeternas och oktiabristernas press intar den nedrigaste hållning till strejken, mitt under kampens höjdpunkt söker bevisa att den är skadlig, brottslig osv. Vi kan inte annat än välkomna att vårt partis kommitté i Petersburg fann det nödvändigt att gå emot det förenade rådet (se *Ur partilivet*).⁴

Det räcker uppenbarligen inte för dagens studenter med Schwarz' piskor för att förvandla dem från "akademiker" till "politiker", de behöver dessutom ständigt nya svarhundradefältväblars skorpioner för att ge de nya kadreerna full revolutionär skolning. Med dessa kadrer, som skolas av hela den stolypinska politiken och av varje steg kontrarevolutionen tar, måste också vi socialdemokrater arbeta oförtröttligt, eftersom vi klart ser att det är objektivt oundvikligt med nya borgerligt demokratiska konflikter i nationell skala med självhärskardömet, som slutit sig samman med svarhundrade- och oktiabristduman.

Ja, i nationell skala, ty de svarta hundradenas⁵ kontrarevolution, som försöker vrida Ryssland tillbaka, härdar inte bara nya kämpar i det revolutionära proletariats led utan kommer också oundvikligen att framkalla en ny rörelse av ickeproletär, dvs borgerlig, demokrati (därmed menas naturligtvis inte *hela oppositionens* deltagande i kampen utan brett deltagande av verkligt demokratiska, dvs kampdugliga, element inom bourgeoisin och småbourgeoisin). Att studenterna inlett en masskamp i Ryssland år 1908 är ett politiskt symptom, ett symptom på hela det nuvarande läget som skapats av kontrarevolutionen. Tusentals och miljontals trådar förenar den studerande ungdomen med mellanbourgeoisin och den lägre bourgeoisin, med de lägre ämbetsmännen, vissa grupper bland bönderna, prästerna osv. Att det på våren 1908

⁴ Här avses det beslut av RSDAP:s kommitté i Petersburg, publicerat i spalten *Ur partilivet* i nr 36 av tidningen *Proletarij* (Proletären) den 3 (16) oktober 1908. Petersburgskommittén uppmanade de socialdemokratiska studentgrupperna att offentligt ta avstånd från förenade studentrådets upprop och underordna studentrörelsen under socialdemokratins uppgifter i den landsomfattande kampen mot tsarismen.

⁵ *Svarta hundradena*, monarkistisk band som den tsaristiska polisen bildade för kamp mot den revolutionära rörelsen. De svarta hundradena mördade revolutionärer, angrep progressiva intellektuella och anordnade judepogromer.

gjordes försök att återuppliva Osvobozjdenije-förbundet⁶ en smula till vänster om det gamla konstitutionellt demokratiska, till hälften av godsägare bestående förbundet, representerat av Pjotr Struve, att det på hösten börjar uppstå oro bland massan av den ungdom, som står den demokratiska bourgeoisie i Ryssland närmast, att korrumperade bläcksuddare åter börjat tjuta med tioudblad illvilja mot revolutionen i skolorna, att de gemena liberala professorerna och kadetledarna stönar och gråter med anledning av de olägliga, farliga och fördärvbringande strejkerna, som är olämpliga för de snälla oktiabristerna och kan ”stöta bort” oktiabristerna, de härskande oktiabristerna – det betyder att kruthornen åter håller på att fyllas med krut! Det innebär att en reaktion – mot reaktionen – håller på att inledas *inte bara* bland studenterna.

Och hur svag och embryonal denna början än må vara, måste arbetarklassens parti utnyttja den och kommer också att göra detta. År och årtionden före revolutionen förmådde vi arbeta och föra ut våra revolutionära paroller först till cirklarna, sedan till arbetarmassorna, sedan på gatorna och sedan på barrikaderna. Vi måste *också nu* förmå att först och främst organisera det som är uppgiften för dagen och varförutan allt tal om samordnad politisk aktion blir tomma ord – nämligen uppgiften att bygga upp en stark proletär organisation som överallt och allestädes bedriver *politisk agitation* bland massorna för sina revolutionära paroller. Också våra universitetsgrupper måste ta itu med detta organisationsarbete i sin studentmiljö, med denna agitation på den aktuella rörelsens grundval.

Proletariatet kommer inte att hamna på efterkälken. Det lämnar ofta den borgerliga demokratin försteget när det gäller framträdanden på banketter, i legala förbund, innanför universitetens väggar och från talarstolen i representativa institutioner. Det avstår aldrig från företrädet i allvarlig, stor revolutionär masskamp och kommer aldrig att göra det. Inte så snabbt och inte så lätt som en eller annan av oss skulle önska mognar alla betingelser för att denna kamp skall bryta ut – men dessa betingelser växer och mognar oavbrutet. Och en liten början av små akademiska konflikter är en stor början, ty efter den – om inte i dag så i morgon, om inte i morgon så i övermorgon – kommer det att följa stora fortsättningar.

Proletarij nr 36, den 3 (16) oktober 1908

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 17, s 214-220

⁶ *Osvobozjdenije-förbundet*, ett liberalt monarkistiskt parti som bildades 1903 och bestod till 1905, då de flesta medlemmarna var med och bildade *kateterna* (se not ovan)